

ACC. N:R M. 16712:1-10.

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Månsson, Lödala
Härad: V. Göinge Berättare: " " "
Socken: N. Mellby Berättarens yrke: f. d. lantbrukare
Uppteckningsår: 1966 Född år 1888 i N. Mellby

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Skvädare, sömmerskor och konfektivn. s. 1-10. LMF 131

Skriv endast på denna sida.

16712: /.

ACC. N:R M. L., U., F. 131.

Skräddare, Sömmerskor och Konfektion. ?

Ambulerande skräddare. Den äldste skräddare som jag hört talas om här i socknen Hette Nils Persson med titeln "Sockenskräddare" och han bodde i Adseke en by ett par kilometer söder om kyrkan . Huset där han bodde låg rätt långt från den sammanbyggda byn ute mot skogarna till, och det kallades "Kalthus". antagligen för att det var kallt där-eller att huset som sådant var kallt. Att han var en ambulerande skräddare tar jag för givet för det var de flesta skräddare på den tiden .De sydde hemma för det mesta men när det påkallades så flyttade de ut på gårdarna och sydde till hela familjen där. Han slutade upp med skrädderiet 1852-1853 de år då Sösdala by enskiftades av F.O.Kruse på Fredriksberg. Då köpte Nils Persson, skräddaren ett av de längst bort belägna hemmanslotterna från hans boningsort räknat . Det fick numret Sösdala nr 16 och bestod av ouppodlad mark så han började ett nybyggerliv med att odla och bygga hus till att bo i och till kreatur och gröda.

Det hemmanet är ännu i släkten och skräddarens son Troed Nilsson som var född 1846 övertog hemmanet och hade det till dess han

1
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

LUF 131

30/11 -66

16712:2.

ACC. N:R M. L. U. F. 131

95 år gammal .

Det är Troed Nilsson som berättat förhistorien för mig och visade sin fars gamla pressjärn som han flyttat med sig. Någon symaskin hade inte dessa gamla skräddare utan sydde allt för hand.

Det där att sy för hand var det en och annan som gjorde ända till slutet av 1800-talet för en av mina skolkamrater som hade sitt hem inte långt ifrån vårt kom en dag med en ny kostym som sytts för hand hemma hos dem. Någon skräddare av den sorten har jag dock inte sett i verksamhet . Min första bekantskap med dessa ambulerrande skräddare var en som kallades för Petter Skräddare och bodde i Ella Tjörnarps socken en kvarts mil från mitt hem. Han riktiga namn var Petter Månsson och hans fru var barnmorska. Han var allmänt känd och hållen för en noggran skicklig skräddare som aldrig saknade arbete . Han hostade lite betänksamt och blev inte så gammal. Han kom hem till oss gående till fots en tidig morgon och bar på sina verktyg ,pressjärn, pressstockar av olika format hopbundna så en del hängda bak på ryggen och några framtill . Symaskin hade vi hemma rätt så tidigt, så det behövde inte Petter ta med sig .

2

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16712:3.

ACC. N:R M. LUF/31

3

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Eljest hämtades skräddaren med skjuts så att symaskinen kunde följa med. En morbror till mig var järnhandlare i Hörby och det var genom honom vi fått köpa en symaskin för hyggligt pris.

När Petter skräddare kom till oss på vårkanten hade min mor och min äldre syster vävt flitigt under vintern, regält tjockt stampevärken som nu var klart för att sy kläder av nu .

När skräddaren åkte hem igen far och min bror fått ny kläder med långbyxor ,extra byxor och kanske en extra väst också och jag hade fått en barnkostym med kortbyxor -knäbyxor.

Petter skräddare hade ingen gesäll . Han kom allt till oss någon mer gång för jag fick senare sytt mig en blå kostym av hemvävt helylle som jag särskilt minns . Snett emot oss bodde en kopparslagare som hade tre pojkar och även till dem sydde petter skräddare och här gällde det 4 kostymer =till far och de tre pojkarna .
att kopparslagaren
Inom parentes kan sägas har två barnbarn i Lund ,en är professor och en är adjunkt eller lektor. En annan skräddare som senare kom hem till oss var Jöns Palmkvist i Sösdala ,och han hade gesäll med sig så det gick ~~sakt~~ raskt undan .

ACC. N:R

M.

16712:4.

LUF. 131

4
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vill minnas att Palmkvist och hans gesäll gick hem till sig när det var slut för dagen med arbetet -det var ju inte så långt hem till Sösdala och lite motion behövde de alltid. Kommer väl ihåg att när det blev skymning i stugan där de satt och sydde var det vanligt att skraddarna lade undan verktygen och tog sig en promenad innan det blev nermörkt och bättre lönt att tända fotogenlampan. Petter skraddare var helt inaccorderad till dess han gjort färdigt med arbetet .Även de som gick hem och låg för natten hade maten på stället. Det blev allt lite bättre ~~med maten~~ med maten också när man så där hade främmande i maten. Det var intrsant också för en skraddare medförde allt någon nyhet från annat håll när han kom . Ändock drog mor i huset en ^ä lttnadens suck när det hela var över för det blev ju rätt så uppställt i stugan när allt skulle plockas fram till arbetet ,tyger och extra bord och stolar.

Jag lade märke till hanterade tyget när det skulle klippas och hanteras för övrigt. Tyget skulle dänkas med vatten och det gjorde skraddaren på sitt eget vis -: Han fick in en bringare med vatten tog munnen full med vatten ,men drack inte utan sprutade ut det

16712:5,

ACC. N:R M. L. U. F. 131

5

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

över tygräckan bit för bit så tyget blev fuktigt. När våra egna fruntimmar skulle stryka tvätt eller annat tog fram ett fat med vatten, doppade en vanlig visp i detta och ~~strökte~~^{dänkte} behändigt på så sätt. Skräddarens sätt att dänka tyg var inte så trevligt precis med tanke på att han kunde sprida smitta i tyget. Men det tänkte ingen på då och vi överlevde med god hälsa. Skräddaren ambulera-
rade inte för jämt, han höll verkstad hemma och de flesta lät sy sina kläder hemma hos skräddaren. Det kan tänkas att skräddaren sydde även till drängar på stället när han besökte en familj men hörde aldrig talas om det i min barndom. Men ännu tidigare hade både drängar och pigor en helt liten kontant lön, de fick lön också i form av kläder, visst antal strumpor och möjligen någon skjorta och träskor och dessa nu nämnda saker blev givetvis tillverkade - vävda och sydda hemma - och då är det klart att alla blev betjänade när skräddaren kom. Så långt jag vet så åt skräddarna tillsammans med husbondefolk och tjänare om det fanns tjänare.

Hur tyget anskaffades har jag redan nämnt det vävdes hemma men vi som bodde utmed en landsväg fick allt besök av gårdfari -

16712:6.

ACC. N:R M. L. U. F 131

6

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

handlare och även av dem som sålde tyger som de prångade bort och lurades ibland och sådant tyg syddes givetvis också hemma.

Måttagning ock dylikt det skedde då som nu och provningarna kunde ju ske när som helst och flera gånger då ju folket var till hands hemma och lätta att få tag i . Belysningen: ja det var fotogenlampor som merändels hängde i taket och lyste rätt så bra ovanifrån som det skall göra. Vad kostade det att få sytt hemma ? Har ingen aning om det då jag aldrig betalt någon sådan sylön , men nog var den billig alltid och det var meningen då man tog hem skräddaren . Arbetsdagen var allt bra lång och förutom den ~~xxx~~ lilla paus skräddarna tog i skymningen var bara ett litet uppehåll för att sedan sy långt ut på kvällen . .Vilka som umgicks med skräddaren ? Ja det var med vilka som helst i byn och i omgivningen. Han var med på kalasen och tillställningar som andra människor . Han kom ju i kontakt med folket mer än en vanlig bonde, genom sitt yrke.Hans vana att gagna sax gjorde att skräddaren ofta också var hårfrisör som klippte håret på folk i byn om söndagarna. och en sådan väntjänst utan betalning det förbrödrar mycket .

16712:7.

ACC. N:R M. L. U. F. 131

Förtroendeuppdrag ? Ja det hade han såväl som andra om han var lämplig till det -Yrket utgjorde inget hinder. . Har aldrig hört talas om någon skillnad på de vanliga hantverken ,den ene var inte bättre eller sämre sedd än den andre och de behövdes alla. Vad utbildningen beträffar och val av yrke så skedde det efter anlag och intresse. En bondson blev inte gärna skraddare om han var frisk och stark och kunde arbeta med tyngre arbete . Var han av klen konstitution eller hade dåliga ben då var ju skraddaryrket lämpligt . Det kom fram i folkhumorn också så t.ex. sades det att skraddaren stoppade pressjärnet i bakfickan om det blåste för att han inte skulle blåsa bort . Skraddare skraddare Skrynkelen -rätt som han sitter så släpper han ~~xxx~~ en. . Det allude- rade på att han satt inne och kanske förorena luften lite ibland.

Inga yrken undgår ju sådana spydigheter och präster och bönder och alla så har ~~xxx~~ de fått hålla till för folkhumorn .

Min egen moster ,född på en rusthållaregård i Huaröd liksom min mor gifte sig med en skraddare och det var något av en mes- allians i mångas ögon och kanske var det liknande på många andra

7
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16712:8.
L.U.F. 131

8
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

men sådant har utjämnats med tiden . Längre fram i tiden blev blev vanligen skräddaren också affärsman som sålde tyger och tog emot beställningar av kunder som valde ut tyget av skräddarens lager . Skräddaren kom säkerligen från både bönder, hantverkare, arbetare o,s.v. I många fall lärde sonen yrket av sin far och hjälpte honom en tid och gav sig sedan ut och praktisera på annat håll och blev sin egen skräddare med tiden liksom i alla andra yrken.

Skräddare med uteslutande fast verksamhet :

Ja det blev det ett stycke in på detta sekel bortåt 1906-1907

Den förutnämnde Jöns Palmkvist hade verkstad i Sösdala. Otto Hörlin hade skrädderi och tygaffär vid torget i många år.

Per Persson var "min" skräddare i många år till sin död, men hade inte tygaffär utan tyg fick man köpa själv var man ville.

Så hade vi Nils Nilsson en personlig vän till mig som sydde flera kostymer åt mig. Tror att han skaffade tyg också och en tid hade han ett litet jordbruk i Maglö ,men inte större än han sydde ändå emellanåt. När han snart lämnat jordbruket ägnade han sig helt åt yrket igen.

16712:9.

ACC. N:R M. L. U. F 131

9

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I flera år har vi inte haft mer än en skräddare här i Sösdala. Han slutade upp för ett par månader sen och flyttade till Björkhaga -vårt ny fina Ålderdomshem-- så nu har vi ingen skräddare mera utan får hädanaefter köpa fabrikskostymer om vi inte ska fara längre bort och söka upp en skräddare . Vår siste skräddare heter Albin Andersson och en mycket skicklig yrkesman som haft många kunder från societeten från Hässleholm och här . Hans far var också skräddare och bodde i Färingtofta . I sin ungdom råkade han svårt skada sitt ena ben som är krökigt så han är mycket halt .

Det har dock inte hindrat än att han en hel livstid skött ett yrke med den äran. Han förde inte så stort lager av tyger men hade provkollektion från flera firmor och han skaffade fram de de bästa tyger som fanns . Modejournaler har skräddarna haft i i många många år och de har följt med tiden i modets växlingar undet alla åren. Vilka skräddarna umgicks med? Ja med vem som helst av olika katekorer . Var med i föreningslivet och i hantverksföreningar och dylikt och fick förtroendeuppdrag de som andra efter lämplighet och förmåga.

16712:10.

ACC. N:R M. L. U. F 131.

Har just i dagarna fullbordat en kort historik om vårt samhälle med anledning av att det från och med nyår upphör att vara Municipalsamhälle och på slutet fått ihop några versar som också berör hantverket och kanske jag får sluta med ett par versar .

Och hantverk här bedrivits av allahanda slag
Förtjänsten härpå blivit rätt hygglig överlag.
Kunder som betjänats belåtna blivit då
Och alla har förlänats att hjälp i tide få.

Nog tiderna förändrats ,vi alla haft på känn
och många stilla undrar vart männe bär det hän
att hantverk gått ur modet och därför slutat opp
Vi alla har bevittnar allt under årens lopp

Men nytt det kom i stället, Industrier vuxet fram
Och många grep tillfället att tjäna kovan grann
Mången här fick utkomst och därför stanna kvar
att hemma bo och bygga i alla sina dar.

Med hjärtlig hälsning

Sösåala den 28 november 1966

N-M.

*Vad som sagt om skräddarna som arbetade i hemmen kan
också sägas om sömmerskorna med den skillnaden att
deras besök i hemmen för att sy åt damerna det höll på
lite längre innan det upphörde*

10

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND